

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی اردبیل

دانشکده پزشکی

پایان نامه جهت اخذ درجهٔ دکترای حرفه ای رشته پزشکی

بررسی وضعیت اپیدمیولوژی بیماری لیشمانیوز جلدی در استان

اردبیل از سال ۱۳۹۶ الی ۱۴۰۰

نگارش:

معصومه حیدرزاده

اساتید راهنما:

دکتر حافظ میرزانژاد اصل

دکتر اسلام مرادی اصل

اساتید مشاور:

دکتر عباس عباسی قهرمانلو

دکتر بهنام محمدی قلعه بین

مهر ۱۴۰۲

شماره پایان نامه:

۰۱۰۹۷

گواهی اصالت پایان نامه

اینجانب ..... دانشجوی مقطع دکتری رشته پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل تایید مینمایم که:

- این پایان نامه بر اساس نتایج بررسیها/ تحقیقات انجام یافته توسط اینجانب تحت راهنمای..... بوده و بوسیله خودم انشا گردیده است و در صورت استفاده از نتایج پژوهش ها و یا آثار دیگران بلافاصله به مرجع مورد استفاده استناد شده است و در قسمت منابع و مأخذ مشخصات مرجع به طور کامل ذکر گردیده است.

- مسئولیت صحت مطالب مندرج در این پایان نامه به طور کامل با اینجانب است.

- این پایان نامه قبلا برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

- کلیه حقوق مادی و معنوی این پایان نامه و هر گونه محصول مستخرج از آن اعم از مقالات، چاپ کتاب و ثبت اختراع به دانشگاه علوم پزشکی اردبیل تعلق دارد و هرگونه استفاده از اطلاعات و یا نتایج، واگذاری اطلاعات به افراد دیگر، چاپ، تکثیر، نسخه برداری، ترجمه و اقتباس از این پایان نامه بدون اخذ اجازه کتبی از دانشگاه علوم پزشکی اردبیل ممنوع است.

- کلیه مقالات مستخرج از این پایان نامه تحت نام دانشگاه علوم پزشکی اردبیل (Ardabil University of Medical sciences) به عنوان وابستگی نویسنده اول یا مسئول و با اطلاع و اجازه تمامی اساتید راهنما و مشاور به چاپ رسیده یا خواهد رسید.

- چنانچه در هر مقطع زمانی، خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و دانشگاه مجاز است با اینجانب مطابق با ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت برخورد قانونی، هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی دانشجو

امضا و تاریخ

- بدینوسیله اصالت و صحت نتایج این پایان نامه مورد تأیید اینجانب، ..... راهنما می باشد.

نام و نام خانوادگی استادراهنما

امضا و تاریخ

تقديم به

مادر و پدرم
که به من جان بخشیدند

سپاسگزارى

سپاس بی‌کران پروردگار یکتا را که هستی‌مان بخشید و به طریق علم و دانش
ره‌نمونمان شد و به همنشینی رهروان علم و دانش مفتخرمان نمود و خوشه‌چینی
از علم و معرفت را روزیمان ساخت.

از اساتید گرانقدر جناب آقای دکتر میرزائزاد اصل و جناب آقای دکتر مرادی
اصل به عنوان استاد راهنما که همواره نگارنده را مورد لطف و محبت خود قرار داد،
کمال تشکر را دارم.

همچنین از اساتید بزرگوام آقای دکتر عباسی قهرمانلو و آقای دکتر محمدی
قلعه بین که با زحمات بی‌دریغ و الطاف خود مشاوره این پایان نامه را عهده دار
بودند، نهایت تشکر را دارم.

فهرست مطالب

چکیده ۱

فصل اول

- ۴..... (۱-۱) اهمیت موضوع و انگیزه تحقیق
- ۷..... (۲-۱) اهداف و فرضیات طرح
- ۷..... (۱-۲-۱) اهداف اختصاصی طرح
- ۷..... (۲-۲-۱) اهداف اختصاصی طرح
- ۷..... (۳-۲-۱) هدف کاربردی
- ۸..... (۴-۲-۱) فرضیات
- ۸..... (۳-۱) تعریف واژه های اختصاصی

فصل دوم

- ۱۰..... (۱-۲) مبانی نظری
- ۱۰..... (۱-۱-۲) میکروبیولوژی لیشمانیا
- ۱۲..... (۲-۱-۲) اکولوژی و چرخه زندگی لیشمانیا
- ۱۹..... (۳-۱-۲) تظاهرات بالینی و انواع بیماری مرتبط با انگل لیشمانیا
- ۲۷..... (۲-۲) مطالعات مشابه

فصل سوم

- ۳۴..... (۱-۳) گروههای مورد مطالعه
- ۳۴..... (۱-۱-۳) جامعه هدف
- ۳۴..... (۲-۱-۳) جامعه مورد مطالعه
- ۳۴..... (۳-۱-۳) حجم نمونه و روش نمونه گیری
- ۳۴..... (۲-۳) روش انجام مطالعه
- ۳۵..... (۳-۳) روش تحلیل داده ها
- ۳۶..... (۴-۳) روش تحلیل داده ها
- ۳۶..... (۵-۳) جدول متغیرها

فصل چهارم

- ۳۸..... (۱-۴) نتایج توصیفی مطالعه
- ۴۱..... (۱-۱-۴) وضعیت اپیدمیولوژیکی بیماری لیشمانیوز جلدی در استان اردبیل ۴۱

۴۷	نتایج تحلیلی (۲-۴) .....
۴۷	پراکندگی بیماری لیشمانیوز جلدی بر اساس شهرستان در استان اردبیل (۱-۲-۴) .....
۴۹	پراکندگی بیماری لیشمانیوز جلدی بر اساس تراکم جمعیتی در استان اردبیل (۲-۲-۴) .....

فصل پنجم

۳۵	بحث (۱-۵) .....
۵۷	نتیجه گیری (۲-۵) .....
۵۸	پیشنهادات (۳-۵) .....
۶۱	منابع .....
۹۶	Abstract .....

فهرست جداول

۳۶	جدول ۱-۳- جدول متغیرها .....
----	------------------------------

- جدول ۴-۱- توزیع فراوانی موارد بیماری سالک به تفکیک سال مورد مطالعه ۳۸
- جدول ۴-۲- توزیع فراوانی موارد بیماری به تفکیک ماه مورد مطالعه ۳۹
- جدول ۴-۳- توزیع فراوانی موارد بیماری به تفکیک جنسیت بیماران ۴۲
- جدول ۴-۴- توزیع فراوانی موارد بیماری به تفکیک شغل بیماران ۴۳
- جدول ۴-۵- توزیع فراوانی موارد بیماری به تفکیک محل سکونت بیماران ۴۴
- جدول ۴-۶- توزیع فراوانی موارد بیماری به تفکیک محل ضایعه در بیماران ۵۴

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱-۲- اشکال مورفولوژیکی لیشمانیا. در شکل A اشکال دراز پروماستیگوت های لیشمان دونوانی (*leishmaniaL. donovani*) کشت شده نشان داده شده است. در شکل B آماستیگوت های *L. donovani* داخل سلولی را نشان می دهد که سلول های طحال همستر را پس از رنگ آمیزی با گیمسا آلوده می کنند. ۱۱
- شکل ۲-۲- چرخه زندگی لیشمانیا ۱۳
- شکل ۱-۴- توزیع فراوانی بیماری به تفکیک سال مطالعه ۹۳
- شکل ۲-۴- توزیع فراوانی بیماری به تفکیک ماه مطالعه ۰۴
- شکل ۳-۴- توزیع سنی بیماران مورد مطالعه ۴۱
- شکل ۴-۴- توزیع جنسی بیماران مورد مطالعه ۲۴
- شکل ۵-۴- توزیع شغلی بیماران مورد مطالعه ۴۳
- شکل ۶-۴- توزیع فراوانی بیماری به تفکیک محل سکونت ۵۴
- شکل ۷-۴- پراکندگی منطقه ای موارد بیماری لیشمانیوز جلدی در سطح استان اردبیل ... ۴۸
- شکل ۸-۴- پراکندگی بیماری لیشمانیوز جلدی در سطح استان اردبیل براساس تراکم جمعیتی ۵۰
- شکل ۹-۴- تعیین نقاط پرخطر استان اردبیل از نظر فراوانی لیشمانیوز جلدی ۵۱

بررسی وضعیت اپیدمیولوژی بیماری لیشمانیوز جلدی در استان اردبیل از سال

۱۳۹۶ الی ۱۴۰۰

چکیده

زمینه: لیشمانیوز جلدی با درگیری پوستی میتواند مشکلات زیبایی به دنبال داشته و هزینه‌های گزافی را بر سیستم درمانی تحمیل کند؛ از سوی دیگر داده‌های قبلی موجود حاکی از اندمیک بودن این بیماری انگلی در سطح برخی مناطق استان اردبیل میباشد با این حال مطالعه‌ای جامع و جدید در خصوص پراکندگی جغرافیایی این بیماری در سطح استان صورت نگرفته است.

هدف: این مطالعه با هدف بررسی وضعیت اپیدمیولوژی بیماری لیشمانیوز جلدی در استان اردبیل از سال ۱۳۹۳ الی ۱۴۰۱ طراحی و اجرا شد

مواد و روش‌ها: در این مطالعه به صورت مقطعی ۱۵۶ بیمار مبتلا به لیشمانیوز جلدی طی بازه زمانی ۱۳۹۳ الی ۱۴۰۱ در سطح استان اردبیل براساس داده‌های ثبت بیماری مراکز بهداشتی وارد مطالعه شدند. اطلاعات دموگرافیک و پایه بیماران به همراه محل دقیق جغرافیایی ثبت بیماری جمع‌آوری و با استفاده از دو نرم افزار SPSS ورژن ۲۲ و ArcMapGIS10.4.8 مورد تحلیل قرار گرفتند.

نتایج: میانگین سن بیماران ۲۶/۳۳ سال بوده و ۶۵/۴٪ مرد بودند. موارد شهری (۷۰/۵٪) فراوانی بیشتری داشته است. دو منطقه پرخطر اصلی شامل بخش بيله سوار به سمت مرز آذربایجان و بخش مرکزی و بران اصلاندوز بوده است.

نتیجه گیری: الگوی اپیدمیولوژیک بیماران لیشمانیوز جلدی سطح استان اردبیل مشابه دیگر نقاط کشور بوده و کودکان، مردان و افراد در حال مسافرت نظیر رانندگان درگیری بیشتری داشته اند که در بیماریابی و مدیریت بیماری بسیار حائز اهمیت میباشد.

کلمات کلیدی: اپیدمیولوژی، فراوانی، بروز، لیشمانیوز جلدی، اردبیل